

ÚRAD KOMISÁRA
PRE DETI
Aby deti ostali deťmi

Centrum pre deti a rodiny Zlatovce

Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu

Adresa zariadenia: Na Dolinách 866/27,911 05 Trenčín
Zriaďovateľ : Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Riaditeľ: Mgr. Žaneta Janišová
Typ zariadenia: Centrum pre deti a rodiny
Dátum návštevy: 19. – 20.03.2025
Dátum vydania správy: 05.06.2025
Číslo spisu: KPD-MPS 69/2025
Návštevu vykonali: Mgr. Veronika Mrázová, Mgr. Miroslav Feranc,
Mgr. Lucia Potančoková, Mgr. Gabriela Cabanová,
Mgr. Martina Jamečná

prof. MUDr. Jozef Mikloško, PhD.
komisár pre deti

Obsah

Obsah.....	2
1. Úvodné informácie.....	3
1.1. Národný preventívny mechanizmus, ciele a postupy.....	3
1.2. Charakteristika monitorovaného zariadenia.....	5
1.3. Priebeh návštevy.....	6
1.4. Závery z návštevy.....	6
2. Monitorované oblasti.....	9
2.1. Realizácia najlepších záujmov dieťaťa prostredníctvom vzťahov v zariadení.....	9
2.2. Režimové opatrenia.....	11
2.3. Kontakt s okolitým svetom / Realizácia práv dieťaťa na kontakt s biologickou rodinou a kroky smerujúce k návratu dieťaťa do svojej biologickej rodiny.....	14
2.4. Realizácia práv dieťaťa na oddych a voľný čas.....	16
2.5. Vedenie spisovej dokumentácie.....	17
2.6. Prostredie a materiálne podmienky zariadenia.....	18
2.7. Personál zariadenia.....	200
3. Prehľad opatrení komisára pre deti.....	222
3.1. Prehľad opatrení.....	222
3.2. Prehľad príkladov dobrej praxe.....	233
3.3. Iné aktivity komisára v súvislosti s monitoringom.....	233

1. Úvodné informácie

1.1. Národný preventívny mechanizmus, ciele a postupy

Komisár pre deti plní od roku 2023 **úlohy národného preventívneho mechanizmu** v Slovenskej republike (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (tu uvedený protokol a dohovor ďalej len „Opčný protokol“ a „Dohovor“)¹.

Účelom NPM je zavedenie **systemu pravidelných návštev** (monitoringov) vykonávaných nezávislými medzinárodnými a národnými orgánmi na miestach, kde sú osoby pozbavené ich slobody, v záujme predchádzania mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „zlé zaobchádzanie“).

Postavenie NPM sa v zmysle čl. 3 opčného protokolu v Slovenskej republike zverilo do pôsobnosti troch už existujúcich orgánov ochrany ľudských práv - verejného ochrancu práv, komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.

Vo vzťahu ku pôsobnosti komisára pre deti **ide o výkon systematických návštev na miestach, kde sa nachádza alebo môže nachádzať osoba, ktorá je dieťaťom**. Ide nielen o miesta, kde takéto osoby sú alebo môžu byť obmedzené na slobode orgánmi verejnej moci, ale aj o miesta, kde takéto osoby sú alebo sa môžu nachádzať v dôsledku odkázanosti na poskytovanie starostlivosti, a to bez ohľadu na to, či ide o zariadenia štátne alebo súkromné.² Cieľom národného preventívneho mechanizmu je zabrániť mučeniu a inému zlému zaobchádzaniu **zo strany štátu**, teda len v miestach a na miestach, kde štát vystupuje prostredníctvom svojich zamestnancov alebo poverených osôb; Výkon NPM sa riadi internými predpismi Úradu komisára pre deti (ďalej len „ÚKPD“).

Slovenská republika má vytvorené represívne a kontrolné mechanizmy pre miesta, kde sú umiestnené maloleté deti bez možnosti opustiť tieto miesta. **Úlohou NPM je však vytvorenie preventívneho mechanizmu, s cieľom pôsobiť do budúcnosti**. Hlavnou pracovnou metódou je rozširovanie tzv. „best practices“, ktoré sú systematicky zbierané, analyzované a následne implementované do praxe, a to aj zo zahraničia.

Podľa odporúčaní OSN pre NPM bol vypracovaný **harmonogram návštev**, ktorého kritériá zohľadňujú geografické a logistické princípy tak, aby bolo možné vykonať návštevy vo všetkých miestach bez výnimky, kde sa nachádzajú maloleté deti a aby vykonanie návštev bolo systematické, teda opakované v horizonte niekoľkých rokov tak, aby bolo efektívne.

¹ § 4 ods. 1 písm. b) bod 2. Zákona 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím“).

² § 4 ods. 2 písm. h) Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

Komisár pre deti sa **pri návštevách zariadení zameria na odhaľovanie systémových nedostatkov**, ktoré vedú alebo by mohli viesť k zlému zaobchádzaniu s osobami umiestnenými v zariadeniach. Komisár pre deti skúma tak hmotné podmienky pobytu v zariadeniach, ako aj jeho inštitucionálny rámec, a všíma si záruky proti zlému zaobchádzaniu, t. j. mieru zabezpečenia práv osôb obmedzených na slobode a mieru ich praktického uplatňovania.³ Monitoring vykonávajú zamestnanci ÚKPD najmä rozhovormi s vedením a zamestnancami zariadenia, rozhovormi s deťmi umiestnenými v zariadení, pozorovaním priestorov zariadenia, nahliadaním do spisov a iných úradných záznamov.

Po **každom monitoringu sa spracuje správa**⁴. Správa sa skladá z jednotlivých častí – monitorovaných oblastí, kde sa popisujú zistené skutočnosti. V prípade zistených nedostatkov obsahuje správa návrh prostriedkov nápravy⁵ alebo žiadosť o prijatie opatrení⁶ s určenou lehotou na vykonanie nápravy. V prípade, že zariadenie má v nejakej oblasti dobré výsledky, resp. vhodne nastavené postupy, správa môže konštatovať, že takýto postup možno považovať za dobrú prax (tzv. „best-practices“).

Správa sa následne posieľa **na vyjadrenie monitorovanému zariadeniu**, s určenou lehotou na vyjadrenie. Zariadenie sa v určenej lehote má vyjadriť k navrhnutým prostriedkom nápravy/opatreniam a spôsobu ich realizácie. V prípade nedostatočnej odpovede zariadenia, zariadenie bude požiadané o doplnenie informácií, prípadne vzhľadom na charakter situácie bude informovaný nadriadený orgán. V zariadení je spravidla vykonaná komisárom pre deti opätovná návšteva, za účelom preverenia nápravy zistených nedostatkov.

Finálna verzia správy sa **zverejňuje v anonymizovanej podobe na webovom sídle ÚKPD** a posieľa sa koordinačnému orgánu NPM, ktorým je verejný ochranca práv.⁷ Sprístupnenie správy a oboznámenie verejnosti s nedostatkami a príkladmi dobrej praxe pomáha naplňať účel NPM, ktorým je prevencia zlého zaobchádzania.

³ Ako uvádza aj dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona č. 1354/2023, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁴ § 5 ods. 3 Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁵ § 4 ods. 2 písm. f) Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁶ § 4 ods. 2 písm. a) bod 4 Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁷ § 5 ods. 3 Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

1.2 Charakteristika monitorovaného zariadenia

Centrum pre deti a rodiny Zlatovce (ďalej aj ako „CDR“ alebo „zariadenie“) je štátna rozpočtová organizácia, ktorej zriaďovateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

Hlavný komplex rodinných domov CDR sa nachádza priamo v meste Trenčín, mestská časť Zlatovce. V CDR sa starajú o deti od šesť rokov v troch samostatne usporiadaných skupinách, v ktorých bolo počas našej návštevy umiestnených 27 detí, súčasne sú tam dve špecializované samostatné skupiny, kde bolo umiestnených 15 detí, nachádzajú sa tu aj dvaja mladí dospelý, samostatná usporiadaná skupina pre maloleté matky s deťmi s počtom obsadených miest 6, dobrovoľné pobyty pre deti a rodičov v počte 4 miesta a 20 detí v profesionálnych náhradných rodinách Celková kapacita zariadenia je 113 miest a v čase našej návštevy bolo v tomto zariadení obsadených 74 miest.

CDR vykonáva pobytovou formou nasledovné opatrenia:

1. Pobytové opatrenia súdu, t.j. opatrenia dočasne nahrádzajúce dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe
 - a. rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti⁸
 - b. rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia⁹
 - c. rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia;¹⁰
2. Pobytové opatrenie na predchádzanie vzniku, prehlbovania a opakovania krízových situácií dieťaťa
 - a. na požiadanie orgánu sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately o dočasné krízové umiestnenie dieťaťa;¹¹
3. Dobrovoľné pobytové opatrenia pre deti na základe
 - b. dohody s rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa¹²
 - c. požiadania dieťaťa;¹³
4. Dobrovoľné pobytové opatrenia pre plnoleté fyzické osoby.¹⁴

⁸ § 54 Zákona č. 36/2005 Z. z. zákona o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o rodine“)

⁹ § 365 a 367 Zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“)

¹⁰ § 37 ods. 3 Zákona o rodine.

¹¹ § 45 ods. 1 písm. c) bod 1 Zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon č. 305/2005 Z. z.“)

¹² § 47 Zákona č. 305/2005 Z. z.

¹³ § 46 ods. 1 písm. a) bodu 2 Zákona č. 305/2005 Z. z.

¹⁴ § 46 ods. 1 písm. b) bod 2 a § 46 ods. 1 písm. c) Zákona č. 305/2005 Z. z.

Údaje o zariadení:

Maximálna schválená kapacita zariadenia podľa rozhodnutia príslušnej inštitúcie	113
Obsadenie kapacity zariadenia v čase vykonania monitoringu	74
Ktoré pracovné pozície nie sú v zariadení obsadené v čase vykonania monitoringu?	3 vychovávateľa, 2 sociálni pracovníci, 3 pomocní vychovávateľa
Počet maloletých matiek s deťmi umiestnených v zariadení v čase vykonania monitoringu	6
Počet detí so zdravotným postihnutím umiestnených v zariadení v čase vykonania monitoringu	5

1.3 Priebeh návštevy

Zamestnanci ÚKPD počas **dvojdňovej neohlásenej návštevy** realizovali prehliadku zariadenia, vrátane vonkajších priestorov, viedli rozhovory s riaditeľkou zariadenia, zástupkyňou riaditeľky, vedúcou sociálneho úseku pre samostatne usporiadané skupiny, sociálnymi pracovníčkami, vychovávateľkami, psychologičkami a deťmi na jednotlivých skupinách. Súčasťou monitoringu bolo aj preskúmanie spisovej dokumentácie náhodne vybranej vzorky detí, a ostatnej relevantnej dokumentácie vedenej CDR.

Zamestnanci CDR poskytli pri monitoringu plnú súčinnosť, za čo im tím NPM vyjadruje poďakovanie.

1.4 Závery z návštevy

Na základe vykonaného monitoringu komisár pre deti konštatuje, že v zariadení **nebolo zistené v čase monitoringu zlé zaobchádzanie s deťmi v zmysle Dohovoru**.

V zariadení boli zistené **také postupy, ktoré možno označiť ako príklady dobrej praxe**, týkajúce sa najmä:

- využívanie snoezelen miestnosti ako multisenzorického prostredia na podporu psychologickéj terapie a emocionálnej regulácie,
- mapovanie emočného stavu dieťaťa a zdieľanie informácií so všetkými zamestnancami pracujúcimi s dieťaťom na zabezpečenie efektívnej adaptácie a individuálneho vnímania dieťaťa od začiatku pobytu,
- poskytovanie pomoci rodinám zo strany sociálnych pracovníkov za účelom sanácie a stabilizácie návratu detí do rodinného prostredia.

V zariadení však za aktuálnych podmienok **komisár pre deti odporúča** pracovať na

- postupoch aplikácie deeskalačných techník na efektívne zvládanie konfliktov a emocionálneho napätia,
- rozvoji komunikačných zručností v práci s deťmi vrátane výberu primeraných a citlivých tém komunikácie,
- zútlulnenie priestorov zariadenia, s dôrazom na osobné izby detí na podporu ich pocitu bezpečia a pohody.

Prehľad opatrení ako aj príkladov dobrej praxe je uvádzaný v texte pri jednotlivých monitorovaných oblastiach, ako aj zosumarizovaný v kapitole č. 3.

Súčasne, zariadeniu bol hneď po vykonaní monitoringu zaslaný prehľad predbežných opatrení, ktoré je potrebné zrealizovať bezodkladne, prípadne v krátkom časovom horizonte, ku ktorému sa v stanovenej lehote zariadenie vyjadriť.

Prehľad prijatých predbežných opatrení, spolu s vyjadrením CDR:

Termín plnenia	Prijaté opatrenie
Bezodkladne	<p><u>CDR:</u> Zabezpečiť preverenie informácie ohľadom pomocného vychovávateľa, ktorý prezentuje deťom sexualitu neprimeraným spôsobom.</p> <p><u>Vyjadrenie:</u> Dňa 23.3.2025 sme sa obrátili na Krajskú prokuratúru v Trenčíne s podnetom o prešetrenie vo veci, podozrenia ohrozovania mravnej výchovy mládeže, týkajúcu sa nevhodného postupu a komunikácie pomocnej vychovávateľky, (podrobný záznam zasielame v prílohe + potvrdenie o prijatí). Dňa 25.3.2025 sme nahlásili mimoriadnu udalosť (formulár+ záznam +potvrdenie o prijatí). Súčasne sme vo veci podali Trestné oznámenie prostredníctvom KP Trenčín. Pomocná vychovávateľka absolvovala opakované posúdenie psychologickú spôsobilosti, s výsledkom aktuálne spôsobilá.</p> <p><u>CDR:</u> Zabezpečiť preverenie situácie ohľadom fyzického násillia vychovávateľa smerom k dieťaťu pri snahe dieťa v ataku spacificovať.</p> <p><u>Vyjadrenie:</u> Dňa 23.3.2025 sme sa obrátili na Krajskú prokuratúru v Trenčíne s podnetom o prešetrenie veci, súvisiacu s mimoriadnou udalosťou zo dňa 17.3.2025, pričom maloletí uviedli nové informácie týkajúce sa nevhodného postupu vychovávateľa. (podrobný záznam zasielame v prílohe + potvrdenie o prijatí) Dňa 25.3.2025 sme nahlásili mimoriadnu</p>

	<p>udalosť (formulár+ záznam +potvrdenie o prijatí). Súčasne sme vo veci podali Trestné oznámenie prostredníctvom KP Trenčín. Vychovávateľ absolvoval opakované posúdenie psychologickej spôsobilosti, s výsledkom aktuálne spôsobilý.</p>
	<p><u>CDR:</u> Zabezpečiť, aby sa deti vo väčšom rozsahu podieľali na domácich prácach a prácach v exteriéri zariadenia.</p> <p><u>Vyjadrenie:</u> Do výchovného procesu zaradujeme vyšší počet aktivít zameraných na zručnosti v oblasti domácich prác a prác v exteriéri.</p>
	<p><u>CDR:</u> Zabezpečiť systém uzamykania toaliet, ktorý umožní ich zamknutie, ale zároveň umožní otvorenie dverí zvonka v prípade potreby, s ohľadom na bezpečnosť malých, ale aj väčších detí. Tento prístup zabezpečí rovnováhu medzi právom detí na súkromie a potrebou zabezpečiť ich bezpečnosť v núdzových situáciách.</p> <p><u>Vyjadrenie:</u> Aktuálne vykonávame prieskum trhu, po výbere požadovaného, vhodného uzamykateľného systému, bude postupne realizovaná výmena všetkých zámkov toaliet.</p>
	<p><u>CDR:</u> Zabezpečiť opätovnú externú krízovú intervenciu (Modrý anjel) z dôvodu komplexnejšieho ošetrovania post traumy u zamestnancov CDR.</p> <p><u>Vyjadrenie:</u> Aktuálne prebieha komunikácia medzi poskytovateľom krízovej intervencie a CDR Zlatovce o možnostiach realizovať následnú krízovú intervenciu.</p>
	<p><u>CDR:</u> Bezodkladne zabezpečiť psychoterapeutickú pomoc, zvýšený dohľad personálu CDR a odbornú pomoc psychológa pri konkrétnom dieťati, ktoré pri rozhovore s tímom NPM verbalizovalo suicidálne myšlienky a správanie.</p> <p><u>Vyjadrenie:</u> Maloletý má zabezpečenú psychoterapeutickú a psychiatrickú starostlivosť. Taktiež je zabezpečená intenzívna psychologická starostlivosť a neustály dohľad nad maloletým.</p>
	<p><u>CDR:</u> Zabezpečiť častejšiu intervenciu psychológa na skupine maloletých matiek s deťmi vo frekvencii 4 krát do mesiaca.</p> <p><u>Vyjadrenie:</u></p>

	Intervencie psychológa v skupine maloletých matiek s deťmi sú zabezpečené vo frekvencii 1 krát týždenne.
--	--

2. Monitorované oblasti

2.1. Realizácia najlepších záujmov dieťaťa prostredníctvom vzťahov v zariadení

2.1.1. Vzťahy medzi deťmi a zamestnancami zariadenia

Počas monitorovacej návštevy bolo pozorované, že medzi zamestnancami zariadenia a deťmi prevláda prevažne priateľská forma komunikácie a správania, pričom súčasne dochádza k rešpektovaniu stanovených pravidiel. Deti bežne oslovujú zamestnancov formou „ujó/teta“ v kombinácii s krstným menom.

Na základe rozhovorov s deťmi však bolo zistené, že sa u niektorých detí vyskytuje problémové správanie voči dospelým osobám, predovšetkým voči vychovávateľom. V dôsledku toho dochádza k opakovaným krízovým situáciám, ktoré si vyžadujú okamžitú reakciu zo strany personálu. Upozorňujeme, že nie všetky reakcie zamestnancov v týchto situáciách možno považovať za primerané alebo v súlade so zásadou zákazu neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania.

V jednom konkrétnom prípade, ktorý bol identifikovaný na základe výpovedí detí, mal zamestnanec (vychovávateľ) počas eskalácie konfliktu fyzicky zatlačiť dieťa k zemi a udržiavať ho v tejto polohe silou. Incident sa odohral pred ostatnými deťmi, ktoré boli jeho priamymi svedkami. Takýto spôsob zaobchádzania môže byť v rozpore s princípmi deeskalácie a ochrany dôstojnosti dieťaťa a vyvoláva obavy v súvislosti s primeranosťou použitého zásahu.

Na základe individuálnych rozhovorov s deťmi bolo súčasne zistené, že jeden z vychovávateľov mal neprimeraným spôsobom rozprávať o sexuálnych praktikách v prítomnosti detí. Podľa výpovedí svedkami tejto komunikácie boli aj mladšie deti, ktoré následne vyhľadávali informácie o obsahu rozhovoru u starších detí, keďže daným témam nerozumeli.

Toto správanie zo strany zamestnanca niektoré deti zmiatlo, vyvolalo v nich pocity nepokoja a neistoty. Iné deti uviedli, že situácii nevenovali zvýšenú pozornosť, čo však neznižuje závažnosť a nevhodnosť konania zamestnanca.

Ide o správanie, ktoré možno označiť za neetické, hrubo nevhodné a potenciálne ohrozujúce psychický a emocionálny vývin detí. Prítomnosť sexuálne explicitnej komunikácie v prostredí zariadenia, kde sa nachádzajú deti, je absolútne neprípustná a v rozpore s medzinárodnými štandardmi ochrany detí, najmä so zásadou najlepšieho záujmu dieťaťa podľa Dohovoru o právach dieťaťa (čl. 3).

Po oboznámení sa so zisteniami týkajúcimi sa neprimeraného zaobchádzania v krízovej situácii a nevhodnej komunikácie zamestnanca so sexuálne explicitným obsahom, zariadenie bezodkladne prijalo viaceré opatrenia s cieľom riešiť vzniknuté situácie a minimalizovať ich negatívny dopad na deti.

Konkrétne boli realizované nasledujúce kroky:

- **Oznámenie mimoriadnej udalosti** bolo podané príslušnej prokuratúre v súlade s legislatívnymi požiadavkami a povinnosťou zariadenia informovať orgány činné v trestnom konaní pri podozrení na možné porušenie práv detí.
- **Podanie trestného oznámenia** týkajúce sa správania konkrétneho zamestnanca, čím zariadenie deklarovalo nulovú toleranciu voči akýmkoľvek formám nevhodného zaobchádzania alebo komunikácie voči deťom.
- **Zaistenie psychologickej podpory** – dotknuté deti boli v primeranom čase kontaktované a rozhovory s nimi boli vedené odbornými zamestnancami zariadenia (psychológmi), s cieľom spracovať vzniknuté zážitky a zamedziť možným dlhodobým negatívnym následkom.
- **Preverenie psychologickej spôsobilosti zamestnanca**, ktorý bol predmetom podozrení, s cieľom zhodnotiť jeho ďalšiu vhodnosť na výkon priamej práce s deťmi.
- **Vykomunikovanie situácie so zamestnancom**, ktorého sa incident týkal, vrátane objasnenia pravidiel profesionálneho správania a potreby rešpektovania hraníc v komunikácii s deťmi.

Z týchto krokov vyplýva, že zariadenie pristúpilo k situácii zodpovedne a prijalo opatrenia, ktoré sú v súlade so zásadami ochrany detí a prevencie porušovania ich práv.

Uvedeným situáciám je možné predchádzať zabezpečením vhodných školení a vypracovaním metodiky pre postup v daných situáciách, ako **aj pravidelnou psychologickou komunikáciou s maloletými deťmi** a následným preverovaním ich tvrdení (Opatrenie č. 1 až 3 nižšie).

Monitoringom bolo zistené, že zamestnanci zariadenia sa zúčastňujú aj seminárov zameraných na problematiku a pochopenie vzťahovej väzby, traumy, úlohy rodiny v živote dieťaťa, organizovaných napr. Úsmev ako dar, Pro mente sana, Inštitút rodinnej terapie, konozprávková terapia, čo hodnotí komisár pre deti veľmi pozitívne.

Opatrenie komisára pre deti:

1. **CDR:** Zabezpečiť, aby bola vypracovaná interná metodika (usmernenie) pre zvládanie krízových situácií týkajúcich sa afektívneho správania dieťaťa (prípadne požiadať o usmernenie zriaďovateľa).
Termín plnenia: Do 3 mesiacov.
2. **CDR:** Zabezpečiť školenia týkajúce deeskalačných techník (prostredníctvom poskytujúcich subjektov).

Termín plnenia: Bezodkladne.

3. **CDR:** Viest' pravidelné psychologické rozhovory s deťmi a zabezpečiť im dôverné prostredie, a v prípade uvedenia závažných skutočností zo strany detí, tieto bezprostredne overiť zákonnými postupmi (vrátane nahlásenia mimoriadnej situácie) a vyvodit' dôsledky.

Termín plnenia: Bezodkladne.

2.1.2. Vzťahy medzi deťmi

Počas monitorovacej návštevy neboli v zariadení zistené žiadne vážne konflikty medzi deťmi a ani prejavy šikanovania. Atmosféra medzi deťmi bola pokojná a vzájomné interakcie prebiehali bez výraznejších problémov. Deti pôsobili uvoľnene a spontánne aj v prítomnosti personálu.

Zariadenie aktívne pristupuje k preventívnym opatreniam v oblasti medzil'udských vzťahov medzi deťmi, a to najmä prostredníctvom uváženeho zloženia skupín. Pri rozdeľovaní detí do skupín sa prihliada nielen na vek, ale aj na osobnostné charakteristiky detí, s cieľom zabezpečiť čo najväčšiu mieru kompatibility a predchádzať vzniku napätých situácií.

Pozitívne hodnotíme tiež snahu zariadenia vytvárať podmienky na **spoločné umiestnenie súrodeneckých dvojíc či skupín**, a to aj v prípadoch, keď to organizačné možnosti zariadenia vyžadujú zvýšené úsilie. Zohľadňovanie rodinných väzieb v umiestňovaní detí je v súlade so zásadami Dohovoru o právach dieťaťa a predstavuje dôležitý krok k zachovaniu ich emocionálnej stability.

2.2. Režimové opatrenia

2.2.1. Adaptácia

Počas monitoringu neboli zaznamenané nevhodné postupy pri adaptácii.

Zariadenie vypracúva v rámci adaptačnej fázy dieťaťa dokument „Záver a odporúčania z prvého kontaktu.“ Súčasťou dokumentu je záznam o prvom kontakte obsahujúci údaje o dieťati a o pohovore s dieťaťom. Z informácií vyplýva, že prvý kontakt dieťaťa v zariadení je realizovaný za prítomnosti psychologičky, sociálnej pracovníčky a špeciálnej pedagogičky a je realizovaný v priestoroch sociálnych pracovníčok. Pri prvom kontakte maloletého dieťaťa so zariadením je súčasťou záznamu opis správania a reakcií dieťaťa. Dieťaťu sú počas úvodného rozhovoru vysvetlené pravidlá fungovania zariadenia – vrátane jeho povinností, možností vychádzok, spôsobu kontaktu s rodinnými príslušníkmi (napr. prostredníctvom telefónov) a iných bežných režimových opatrení.

Dieťa má v tomto rozhovore priestor klásť otázky, ktoré sú zodpovedané. Po ukončení rozhovoru je dieťa v sprievode psychologičky a špeciálnej pedagogičky prevedené na samostatnú usporiadanú skupinu.

Záznam obsahuje hodnotenie psychického a emočného stavu dieťaťa, na základe ktorého je nastavená intervencia zo strany psychológa (napr. psychologická starostlivosť v periodicite 1× za dva týždne, s možnosťou zvýšenej frekvencie podľa potreby). Dieťa je zároveň poučené o tom, na koho sa môže v zariadení obrátiť v prípade potreby, požiadaviek alebo problémov.

Výstupom záznamu sú konkrétne odporúčania týkajúce sa prístupu zamestnancov k dieťaťu. Zamestnanci sú s týmito odporúčaniami preukázateľne oboznámení. Záznam z prvého stretnutia vypracúva psychologička a je podpísaný riaditeľkou zariadenia, ktorá tak potvrdzuje vedomosť o výsledkoch posúdenia i prijatých opatreniach.

Uvedený mechanizmus zariadenia v adaptačnej fáze a vnímanie dieťaťa a jeho vlastností od začiatku pobytu v zariadení možno hodnotiť ako príklad dobrej praxe.

2.2.2. Terapeutický prístup k dieťaťu

Na základe monitoringu bolo zistené, že každé dieťa v zariadení má **zabezpečený kontakt s psychológom minimálne raz za dva týždne**, pričom frekvencia stretnutí je flexibilne prispôbovaná aktuálnym potrebám dieťaťa. V akútnych prípadoch je možná aj každodenná intervencia, **čo možno hodnotiť ako efektívne a dobre nastavený systém psychologickej starostlivosti**. Spisová dokumentácia psychológov bola vedená kvalitne. Dokumentácia obsahovala záznamy o prvom kontakte, priebehu adaptácie, ciele práce s dieťaťom a ich následné vyhodnotenie, ako aj diagnostické správy vypracované samotným zariadením, CPPP aP alebo externými odborníkmi, napr. pedopsychiatrom.

V oblasti práce s rodinami psychológovia pravidelne monitorujú situáciu v profesionálnych rodinách a sledujú kvalitu vzťahov medzi deťmi a profi rodičmi. Ako jednu z opakovane riešených tém uvádzajú problematiku pripútania dieťaťa k profesionálnemu rodičovi. **Psychológovia korigujú zaužívaný nesprávny výklad, podľa ktorého by si mal profi rodič udržiavať odstup, a vysvetľujú, že naopak, bezpečné pripútanie je žiaduce a dôležité pre zdravý emocionálny a vzťahový vývin dieťaťa**. Upozorňujú, že vytváranie bezpečných vzťahov má pre dieťa terapeutický význam a že namiesto budovania odstupov je potrebné včas pripravovať dieťa aj rodiča na možnosť budúcej zmeny umiestnenia (napr. návrat do biologickej rodiny alebo prechod do inej skupiny). S uvedeným konštatovaním sa tím NPM stotožňuje a postupy psychológov hodnotí pozitívne.

Psychológovia v CDR pri práci s deťmi **využívajú miestnosť snoezelen**, ktorá je vybavená na požadovanej odbornej úrovni a vytvára vhodné podmienky pre relaxačné, stimulačné aj terapeutické aktivity. Uvedený prístup a jeho systematické využívanie v rámci psychologickej starostlivosti je možné považovať **za príklad dobrej praxe v zariadení**.

Zariadenie disponuje špeciálnou pedagogičkou, ktorá aktuálne pracuje s približne polovicou umiestnených detí (30 detí). V predchádzajúcom období v zariadení pôsobili dve špeciálne pedagogičky, ktoré si rozdelenie detí delili. Špeciálna pedagogička realizuje diagnostiku detí

so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP), pričom využíva štandardizované diagnostické nástroje, vrátane testov a pracovných listov.

Okrem pedagogickej kvalifikácie má aj psychoterapeutický výcvik v logoterapii, avšak tento terapeutický prístup v rámci každodennej praxe v súčasnosti systematicky neaplikuje. Jej činnosť sa primárne orientuje na reedukáciu oslabených funkcií, najmä pri deťoch s poruchami učenia. Vo svojej práci sa zameriava na individuálne potreby detí, pre ktoré formuluje čiastkové ciele a systematicky ich naplňa v spolupráci s dieťaťom. V prípade, že sa počas intervencií objavia problematické alebo psychicky náročné témy, dieťa je nasmerované na odbornú pomoc psychológa zariadenia. Špeciálna pedagogička zároveň deklaruje potrebu personálneho posilnenia a vyjadruje záujem o rozšírenie tímu o ďalšieho špeciálneho pedagóga, čo by prispelo k zvýšeniu kvality poskytovanej starostlivosti.

Počas návštevy v skupine maloletých matiek bolo identifikované, že z hľadiska potrieb mal. matiek je žiaduca intenzívnejšia prítomnosť odborného personálu, najmä zvýšenie frekvencie návštev psychológov a ich aktívnejšie zapojenie do každodenného fungovania skupiny. Uvedené odporúčanie bolo zariadeniu komunikované v rámci predbežných opatrení, na čo zariadenie reagovalo s informáciou, že psychologická intervencia je v súčasnosti zabezpečovaná minimálne raz týždenne.

Zároveň sa **odporúča** ako potrebné **posilniť organizáciu voľnočasových aktivít pre maloleté matky a podporiť zavedenie systému tzv. „buddies“** – rovesníckych sprievodcov, ktorí by mohli prispieť k sociálnej opore a začleneniu dievčat.

Obrázky: Miestnosti Snoezelen

2.2.3. Ukladanie výchovných prostriedkov dieťaťu

Počas monitoringu spisovej dokumentácie a z rozhovorov so zamestnancami zariadenia bolo zistené, že vreckové sa kráti, pričom uvedený postup CDR má mať výchovný účel.

Zariadeniu dávame do pozornosti, že uvedený postup je možný, avšak dieťa musí byť riadne upovedomené prečo sa mu kráti vreckové, v akej výške a že ďalší mesiac dostane vreckové v plnej výške (*pričom v spisovej dokumentácii musí byť písomný záznam o krátení vreckového*), ako predpokladá ust. § 66 ods. 4 zákona č. 305/2005 Z.z.: „Z dôvodov hodných osobitného zreteľa, najmä z dôvodu výchovného pôsobenia, možno dieťaťu poskytnúť vreckové aj v sume nižšej, ako je ustanovená suma vreckového. Rozdiel medzi poskytnutým vreckovým a vreckovým, ktoré sa malo dieťaťu v mesiaci poskytnúť, sa poskytne v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom sa vreckové poskytlo v nižšej sume, alebo sa suma zodpovedajúca tomuto rozdielu uloží na osobný účet dieťaťa.“

Z monitoringu **nebolo zistené**, že by zariadenie využívalo ako výchovné prostriedky obmedzenie telefonického kontaktu s blízkymi, obmedzenie návštev, resp. iné nevhodné výchovné prostriedky.

2.2.4. Mechanizmus sťažností

V zariadení (na jednotlivých SUS) absentuje zverejnenie kontaktných informácií na dozorujúce orgány a kontrolujúce subjekty, (*ako napr. komisár pre deti, verejný ochranca práv, ÚPSVaR, Generálna prokuratúra SR*). Napriek faktu, že deti majú voľne dostupné zariadenia s pripojením na internet, je vhodné ich účelovo špecificky informovať o mechanizmoch sťažností a kontaktoch na externé nezávislé orgány, ideálne tieto zverejniť na tabuli v spoločných priestoroch.¹⁵

Opatrenia komisára pre deti

4. **CDR:** Zabezpečiť zverejnenie kontaktov na nezávislé dozorujúce a kontrolné orgány a inštitúcie, a súčasne poučiť a informovať deti o možnostiach podávať sťažnosti a podnety týmto externým subjektom (aj deťom v profesionálnych rodinách).

Termín plnenia: bezodkladne.

2.3. Kontakt s okolitým svetom / Realizácia práv dieťaťa na kontakt s biologickou rodinou a kroky smerujúce k návratu dieťaťa do svojej biologickej rodiny

2.3.1. Vychádzky a návštevy

¹⁵„Ve všech zařízeních sociální péče by měl existovat účinný interní mechanismus pro podávání stížností a rezidenti by měli mít také možnost podávat stížnosti nezávislému externímu orgánu, který je oprávněn přímo přijímat důvěrné stížnosti a vydávat potřebná doporučení. Stížnosti adresované správě zařízení by měly být zaznamenány v určeném registru.“ Rada Európy / Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT), Informačný prehľad: Osoby zbavené slobody v zariadeniach sociálnej starostlivosti. Bod 34. Dostupné na: <https://rm.coe.int/1680a8ae64>.

Deti majú zabezpečenú možnosť pravidelných vychádzok. Vychovávateľa pritom zohľadňujú individuálne potreby a vek detí, čo sa prejavuje v prispôsobovaní trvania vychádzok, či potrebe zabezpečiť sprievod mladším deťom.

Deti majú taktiež pravidelný prístup k svojim rodinám prostredníctvom telefonátov a osobných návštev. CDR sa snaží prostredníctvom sociálnych pracovníčok aktívne a pravidelne rodiny kontaktovať, a udržiavať vzťahovú väzbu dieťaťa s blízkymi.

Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že CDR umožňuje pravidelne viacerým deťom realizáciu aj dlhodobých pobytov u blízkych.

2.3.2. Sanácia rodinného prostredia

V zariadení sú organizované stretnutia rodinného kruhu (tzv. SRK), s cieľom podporiť obnovu a posilnenie rodinných väzieb. Tieto stretnutia slúžia ako nástroj na riešenie problémov a komunikácie medzi rodičmi a deťmi. V CDR pracuje koordinátorka SRK od roku 2022 a SRK je realizovaný na základe metodiky. Ciele majú rôzny charakter, od zverenia dieťaťa naspäť do rodiny, po stretávanie sa s blízkymi osobami.

Z rozhovorov ako aj lustrácie spisovej dokumentácie vyplýva, že SRK napomáha efektívne pri návrate detí späť do rodiny. Taktiež je nutné vyzdvihnúť, že zariadenie robí aktívne kroky pri pomoci rodinám v návrate dieťaťa, napr. poskytuje materiálnu pomoc (spravidla na zlepšenie bytových podmienok), aktívne navrhuje príslušným úradom práce vhodné postupy a odporúčania dieťaťa na návrat do rodinného prostredia. **Aktívnu úlohu CDR v roli sanácie rodinného prostredia hodnotí komisár pre deti ako príklad dobrej praxe.**

CDR v kontexte uvedeného uviedlo, že kroky, ktoré vyžadujú úrady práce od rodín sú niekedy neprimerané, resp. vyžadujú dlhý čas (napr. požiadavka absolvovať protialkoholické liečenie pri rodičovi, ktorý príležitostne pil). Prax je však taká, že ak sa dieťa nevráti do rodiny do 6 mesiacov, návrat býva následne už veľmi komplikovaný, nakoľko aj rodič si od dieťaťa odvykne a postupne opadá z jeho strany záujem.

Tím NPM komisára pre deti k uvedenému konštatuje, že v roku 2024 avizoval Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny opatrenie nasledovného znenia: *„Zabezpečenie (napr. formou školení/metodických usmernení), aby pri sanácii rodín a zvažovaní návratu dieťaťa do rodinného prostredia neboli od rodín vyžadované neprimerane finančne alebo časovo náročné podmienky, ktoré je potrebné splniť, ak je tieto možné nahradiť inými formami (bezplatnými, časovo menej náročnými a pod.). Účelom opatrenia je zabezpečiť čo možno najskorší návrat dieťaťa do rodiny, ak rodina už úspešne vyriešila nedostatky, pre ktoré dieťa bolo umiestnené do zariadenia.“*

Aktuálny nedostatok zariadenie vníma v počte sociálnych pracovníčok, ktoré sú len dve, namiesto plného počtu 4 sociálnych pracovníkov, a preto sú časovo vyťažené. **Napriek uvedenej skutočnosti z rozhovorov vyplýva, že sociálne pracovníčky sa snažia stále**

vykonávať aj terénnu prácu a navštevovať rodiny za účelom šetrenia aktuálneho stavu a sanácie, čo sa hodnotí veľmi pozitívne.

2.3.3. Prístup k mobilu a internetu

Každá samostatne usporiadaná skupina má stanovené vlastné pravidlá užívania mobilných zariadení a iných elektronických zariadení. Pravidlá sú navrhnuté tak, aby zohľadňovali individuálne potreby a vzťahy v rámci skupiny.

Každé dieťa má v rámci zariadenia právo na telefonovanie, ktoré je zabezpečené prostredníctvom služobného mobilného telefónu alebo osobného telefónu dieťaťa, dostupných v podstate kedykoľvek podľa potreby dieťaťa, čo hodnotí komisár pre deti pozitívne.

V CDR sa rešpektuje právo na súkromie dieťaťa pri telefonických rozhovoroch, kedy je deťom umožňované telefonovať osamote. To sa vzťahuje na telefonovanie zo služobného aj súkromného mobilu,¹⁶ čím je dodržiavané ústavou garantované právo na tajomstvo správ podávaných telefónom, ako aj súkromia dieťaťa.¹⁷

2.3.4. Súkromie korešpondencie

Listy a balíky sa preberajú v hlavnej administratívnej budove a následne sú distribuované na jednotlivé domčeky, kde je zabezpečené a rešpektované pri ich otvorení súkromie detí. Z monitoringu bolo zistené, že listy a balíky nie sú kontrolované zamestnancami a sú odovzdávané priamo deťom. Rovnako v prípade odosielania listu deťmi, obsah listu nie je kontrolovaný zamestnancami zariadenia.

2.4. Realizácia práv dieťaťa na oddych a voľný čas

2.4.1. Voľnočasové aktivity

Vo voľnom čase majú deti možnosť zapojiť sa do rôznych záujmových aktivít a krúžkov podľa ich individuálnych záujmov. Zariadenie deti podporuje v ich záujmoch a záľubách podľa ich preferencií.

Z monitoringu v CDR vyplýva, že deti sú v súčasnosti do každodenných činností ako varenie, upratovanie, či bežné domáce práce zapájané len v obmedzenej miere. Ich účasť je prevažne symbolická – napríklad pri drobnej pomoci pri krájaní surovín – pričom chýba systematické vedenie k samostatnosti a zodpovednosti. Je žiaduce, aby boli najmä staršie deti **primerane**

¹⁶ Čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa: „Žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do svojho súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.“

¹⁷ Podľa článku 22 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, nikto nesmie porušiť listové tajomstvo ani tajomstvo iných písomností a záznamov, či už uchovávaných v súkromí, alebo zasielaných poštou, alebo iným spôsobom; výnimkou sú prípady, ktoré ustanoví zákon. Rovnako sa zaručuje tajomstvo správ podávaných telefónom, telegrafom alebo iným podobným zariadením.

svojmu veku viac zapojené do praktických aktivít, ako je príprava jednoduchých jedál, udržiavanie poriadku v spoločných priestoroch či drobné nákupy. Takéto zapojenie nielen podporuje rozvoj ich zručností, ale pripravuje ich aj na samostatný život mimo zariadenia.

Čo sa týka pozorovaných aktivít detí počas monitoringu, v súčasnosti možno konštatovať, že deťom chýbajú veku primerané povinnosti a vedenie zo strany dospelých k zmysluplným činnostiam. Počas našej návštevy bol denný program obmedzený prevažne na školskú prípravu, bez zreteľne naplánovaných ďalších aktivít. Vzhľadom na uvedené sa **odporúča väčšia aktivita pri plánovaní činností pre deti v rámci zariadenia.**

Deti majú v rámci voľného času a vychádzok právo navštevovať bohoslužby. Zariadenie neorganizuje spoločné aktivity v tomto smere.

Opatrenia komisára pre deti

5. **CDR:** Zabezpečiť systematické zapájanie detí do každodenných praktických činností primerane ich veku, najmä v oblastiach ako príprava jednoduchých jedál, upratovanie a drobné nákupy, s cieľom rozvíjať ich samostatnosť a zodpovednosť.

Termín plnenia: bezodkladne.

6. **CDR:** Zintenzívniť plánovanie a realizáciu veku primeraných voľnočasových aktivít, aby deti mali možnosť pravidelne sa zapájať do zmysluplných činností aj mimo školskej prípravy.

Termín plnenia: bezodkladne.

2.5. Vedenie spisovej dokumentácie

Zariadenie je povinné viesť spisovú dokumentáciu o dieťati a plnoletej fyzickej osobe, pre ktoré sú vykonávané opatrenia podľa Zákona č. 305/2005 Z. z.¹⁸ **Konštatuje sa, že zariadenie vedie uvedenú dokumentáciu o každom dieťati v súlade so zákonnými požiadavkami.**

Dokumentácia prístupná na nahliadnutie bola usporiadaná v šablónach, čím je zabezpečená veľká prehľadnosť, systematické spracovanie a ľahká dostupnosť potrebných informácií: **rodný list** - základný dokument o dieťati, **rozhodnutia súdu** – právne dokumenty zdôvodňujúce umiestnenie, **vysvedčenia** - informácia o pokroku dieťaťa v oblasti vzdelávania, **sociálna správa o dieťati** - zaznamenávajúca sociálne okolnosti o dieťati, **správa o zdravotnom stave** - informácia o fyzickom vývoji a potrebách dieťaťa, **oznámenie o umiestnení v zariadení a oznámenie o premiestnení** – informácie o administratívnych krokoch týkajúcich sa dieťaťa, záznamy o pobyte dieťaťa mimo CDR, záznamy o návštevách, IPROD, príprava NRS, výživné matka, výživné otec, správy pre ÚPSVaR, správy zo šetrení, iné potvrdenia a žiadosti). Všetky tieto dokumenty informujú o živote dieťaťa – o jeho

¹⁸ § 96b Zákona č. 305/2005 Z. z.

prežívaní, správání, potrebách, reakciách a interakciách. Súčasťou každého preskúmaného spisu bolo aj systematické triedenie obsahu spisu, ktoré zahŕňalo fotografie dieťaťa. Tento spôsob vedenia dokumentácie bol konzistentný naprieč všetkými spismi, ktoré boli prístupné počas návštevy.

Pri analýze spisovej dokumentácie bola pozornosť zameraná aj na **sociálne správy**. Je možné konštatovať, že sociálne správy o dieťati v predložených spisoch obsahovali náležitosti potrebné na účely vyhodnotenia aktuálneho stavu dieťaťa a jeho rodinného prostredia. Obsahovali relevantné informácie o dieťati, o jeho vývoji, zdravotnom stave, sociálnych, psychických a emocionálnych potrebách ako aj rodinných vzťahoch a podmienkach. Podľa vyjadrenia sociálnej pracovníčky zariadenia sú sociálne správy vyžiadané ešte pred potvrdením rezervácie dieťaťa. Skúsenosti so sociálnymi správami sa líšia kvalitou aj rozsahom poskytovaných informácií. V prípadoch, keď sú správy **nedostatočné alebo neúplné, sociálne pracovníčky aktívne žiadajú príslušný orgán o ich doplnenie**.

V spisoch detí umiestnených v **profesionálnych náhradných rodinách (PNR)** bolo zistené, že v **niektorých prípadoch absentovali záznamy z návštev vykonávaných zariadením**, ako aj záznamy z rozhovorov s dieťaťom. V spisoch nebola uvedená informácia, či išlo o ohlásenú alebo neohlásenú návštevu, hoci sa z odborného hľadiska **odporúča kombinácia oboch foriem s dôrazom na realizáciu neohlásených návštev**.

Zároveň **chýbali údaje o tom, či bol rozhovor s dieťaťom realizovaný individuálne (bez prítomnosti iných osôb)**, čo by v súlade s dobrými praktikami malo byť štandardom.

Tieto skutočnosti je potrebné dôsledne dokumentovať v spise každého dieťaťa.

V spisovej dokumentácii je potrebné **viest' záznamy o zrážkach z vreckového**, o prípadnom sporení na vreckové, ak sa takéto úkony vykonávajú.

Opatrenia komisára pre deti

7. **CDR:** Zabezpečiť v spisovej dokumentácii vedenie záznamov o návštevách v PNR, vrátane informácie, či ide o ohlásenú návštevu alebo neohlásenú, a vrátane záznamu z rozhovoru s dieťaťom a či bol tento realizovaný bez prítomnosti iných osôb (PNR).
Termín plnenia: bezodkladne.

2.6. Prostredie a materiálne podmienky zariadenia

2.6.1. Vonkajšie a vnútorné priestory zariadenia

Areál zariadenia je **rozsiahly** a pozostáva z **administratívnej budovy**, v ktorej sa nachádzajú kancelárie vedenia a zamestnancov, a z viacerých **dvojposchodových domčekov**, kde sú **umiestnené deti v jednotlivých SUS**. Celý areál **pôsobí udržiavaným a čistým dojmom**.

Deti majú k dispozícii samostatné izby. Kapacita jednej izby je zväčša po 2 – 3 deti. Celkové vybavenie a usporiadanie priestorov pôsobilo jednoducho, ide o staršie zariadenie.

Detské izby pôsobili vizuálne stroho a menej útulne, pričom bolo zrejmé, že v priestore absentujú osobnejšie predmety či prvky, prostredníctvom ktorých by si deti mohli prispôbiť svoje bývanie vlastným potrebám, záujmom a osobnosti. Takéto prispôbenie by mohlo pozitívne ovplyvniť ich pocit bezpečia a spolupatričnosti k prostrediu, v ktorom žijú.

Zariadeniu sa odporúča, aby v rámci možností daných aktuálnym rozpočtom zvažilo postupnú obnovu a modernizáciu izieb a sanitárnych priestorov, prípadne iniciovalo žiadosť o navýšenie finančných prostriedkov určených na tento účel. V zariadení ako CDR je vhodné vytvoriť vizuálne a funkčne príjemnejšie prostredie, ktoré bude podporovať pocit bezpečia a domácej atmosféry pre deti umiestnené v zariadení.

2.6.2. Priestory určené na osobnú hygienu

Priestory na osobnú hygienu sú pre chlapcov aj dievčatá oddelené. Sociálne zariadenia boli čisté avšak staršie, poskytujúce dostatok priestoru a súkromia.

Dvere na sociálnych zariadeniach nie je možné z bezpečnostných dôvodov zamknúť. Vane a sprchy sú opatrené závesmi / posuvnými dverami.

Toalety a kúpeľne odporúčame opatriť prvkami na ochranu súkromia.¹⁹ V závislosti od rozumovej a vôľovej vyspelosti dieťaťa, by dieťa malo mať možnosť uzamknúť sa počas hygieny, napríklad pomocou otočných zámkov, ktoré môže personál z bezpečnostných dôvodov otvoriť zvonku.

Opatrenie komisára pre deti

- 8. CDR:** Zabezpečenie možnosti uzamykania sa v priestoroch kúpeľní, toaliet, napr. formou otočných zámkov, ktoré v prípade potreby je možné z vonku otvoriť.

Termín plnenia: do 6 mesiacov

2.7. Personál zariadenia

Centrum disponuje **kvalifikovaným odborným tímom**, ktorý poskytuje opatrenia **pobytovou, ambulantnou aj terénnou formou**.

¹⁹ „Každý rezident by měl mít svůj osobní uzamykatelný prostor, ve kterém si může uchovávat své osobní věci, a měl by se moci oblékat, svlékat, umýt, osprchovat a vykoupat v podmínkách respektujících jeho intimitu.“ Rada Európy / Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT), Informačný prehľad: Osoby zbavené slobody v zariadeniach sociálnej starostlivosti. Bod 10. Dostupné na: <https://rm.coe.int/1680a8ae64>.

Zariadenie aktuálne **čelí nedostatku sociálnych pracovníkov** – z celkového počtu štyroch pracovných miest sú **obsadené len dve**. Vedenie zariadenia uviedlo, že **aktívne podniká kroky na obsadenie voľných pozícií**.

3. Prehľad opatrení komisára pre deti

3.1. Prehľad opatrení

Termín plnenia	Prijaté opatrenie
Bezodkladne	CDR: Zabezpečiť školenia týkajúce deeskalačných techník (prostredníctvom poskytujúcich subjektov). (Opatrenie č. 2, bod 2.1.1.)
	CDR: Viest' pravidelné psychologické rozhovory s deťmi a zabezpečiť im dôverné prostredie, a v prípade uvedenia závažných skutočností zo strany detí, tieto bezprostredne overiť zákonnými postupmi (vrátane nahlásenia mimoriadnej situácie) a vyvodit' dôsledky. (Opatrenie č. 3, bod 2.1.1.)
	CDR: Zabezpečiť zverejnenie kontaktov na nezávislé dozorujúce a kontrolné orgány a inštitúcie, a súčasne poučiť a informovať deti o možnostiach podávať sťažnosti a podnety týmto externým subjektom (aj deťom v profesionálnych rodinách). (Opatrenie č. 4, bod 2.2.4.)
	CDR: Zabezpečiť systematické zapájanie detí do každodenných praktických činností primerane ich veku, najmä v oblastiach ako príprava jednoduchých jedál, upratovanie a drobné nákupy, s cieľom rozvíjať ich samostatnosť a zodpovednosť. (Opatrenie č. 5, bod 2.4.1.)
	CDR: Zintenzívniť plánovanie a realizáciu veku primeraných voľnočasových aktivít, aby deti mali možnosť pravidelne sa zapájať do zmysluplných činností aj mimo školskej prípravy. (Opatrenie č. 6, bod 2.4.1.)
	CDR: Zabezpečiť v spisovej dokumentácii vedenie záznamov o návštevách v PNR, vrátane informácie, či ide o ohlásenú návštevu alebo neohlásenú, a vrátane záznamu z rozhovoru s dieťaťom a či bol tento realizovaný bez prítomnosti iných osôb (PNR). (Opatrenie č. 7, bod 2.5.)
Do 3 mesiacov	CDR: Zabezpečiť, aby bola vypracovaná interná metodika (usmernenie) pre zvládanie krízových situácií týkajúcich sa afektívneho správania dieťaťa (prípadne požiadať o usmernenie zriaďovateľa). (Opatrenie č. 1, bod 2.1.1.)
Do 6 mesiacov	CDR: Zabezpečiť v spisovej dokumentácii vedenie záznamov o návštevách v PNR, vrátane informácie, či ide o ohlásenú návštevu alebo neohlásenú, a vrátane záznamu z rozhovoru s dieťaťom a či bol tento realizovaný bez prítomnosti iných osôb (PNR). (Opatrenie č. 8, bod 2.5.)

3.2. Prehľad príkladov dobrej praxe

<ul style="list-style-type: none"> • Mechanizmus zariadenia v adaptačnej fáze a vnímanie dieťaťa a jeho vlastností od začiatku pobytu v zariadení (prostredníctvom vedenia záznamu so zhodnotením psychického a emočného stavu a oboznamovania všetkých zamestnancov o uvedenom zázname) možno hodnotiť ako príklad dobrej praxe. (bod 2.2.1.)
<ul style="list-style-type: none"> • Psychológovia v Centre pre deti a rodiny pri práci s deťmi využívajú miestnosť snoezelen, ktorá je vybavená na požadovanej odbornej úrovni a vytvára vhodné podmienky pre relaxačné, stimulačné aj terapeutické aktivity. Uvedený prístup a jeho systematické využívanie v rámci psychologickéj starostlivosti je možné považovať za príklad dobrej praxe v zariadení. (bod 2.2.2.)
<ul style="list-style-type: none"> • Zariadenie robí aktívne kroky pri pomoci rodinám v návrate dieťaťa, napr. poskytuje materiálnu pomoc (spravidla na zlepšenie bytových podmienok), aktívne navrhuje príslušným úradom práce vhodné postupy a odporúčania dieťaťa na návrat do rodinného prostredia, čo vyplýva z rozhovorov aj zo skúmania spisovej dokumentácie. Aktívnu úlohu CDR v roli sanácie rodinného prostredia hodnotí komisár pre deti ako príklad dobrej praxe. (bod 2.3.2.)

3.3. Iné aktivity komisára v súvislosti s monitoringom

Komisár pre deti sa v súvislosti s prebiehajúcimi monitormi v centrách pre deti a rodiny obrátil na **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny** ako zriaďovateľa týchto zariadení **so žiadosťou o poskytnutie informácií týkajúcich sa používania deeskalačných techník**. V žiadosti sa zameral najmä na to, či majú zariadenia k dispozícii usmernenia alebo interné predpisy upravujúce použitie deeskalačných techník, v akých situáciách je ich použitie prípustné, a či sú v tejto oblasti zabezpečované školenia a supervízie pre zamestnancov.

Ústredie sa vo svojej odpovedi zo dňa 05.05.2025 vyjadrilo aktívnu podporu centier pre deti a rodiny v rámci problematiky aplikovania deeskalačných techník, pričom uviedli najmä nasledovné:

- zmena legislatívy (vyhláška č. 103/2018 Z. z.) zaviedla od 31. 3. 2024 povinnosť CDR opísať postupy v rizikových situáciách (napr. útek, úraz, konflikt) vrátane deeskalačných techník,
- dňa 4. 3. 2024 sa konalo online metodické stretnutie so všetkými CDR k aktualizácii programov, kde sa odporúčalo využívať tzv. mäkké techniky deeskalácie – ako napr. odpútanie pozornosti, relaxačné techniky, techniky neverbálnej a verbálnej komunikácie, únikové techniky a pod.,
- v rámci národného projektu sú pre zamestnancov CDR realizované odborné školenia a supervízie, pričom projekt pokračuje v období 2024 – 2027,
- CDR majú možnosť v prípade potreby konzultovať metodickú podporu s oddelením CDR Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny.

Z uvedeného vyplýva, že hoci Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny poskytuje zariadeniam rámcovú metodickú a vzdelávaciu podporu, zároveň na nich prenáša zodpovednosť za prispôbenie praxe ich špecifickým podmienkam. **Komisár pre deti dôrazne upozorňuje, že centrá pre deti a rodiny by nemali zostať v riešení náročných situácií osamotené. Odporúča, aby Ústredie zohrávalo aktívnejšiu a koordinujúcu úlohu, poskytovalo cielenejšiu a intenzívnejšiu podporu a priebežne sa podieľalo na zvyšovaní odbornosti praxe v teréne.** Efektívnosť a funkčnosť týchto mechanizmov bude naďalej podrobne monitorovaná, vrátane miery, do akej Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny reálne prispieva k zlepšovaniu podmienok pre deti v starostlivosti a podpore zamestnancov v zložitých výchovných situáciách.

Na základe zistení z monitoringu a vyjadrení samotných centier pre deti a rodiny (CDR) odporúčame, aby **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) ako zriaďovateľ aktívnejšie a systematickejšie usmerňoval CDR pri aplikácii deeskalačných techník**, a to najmä nasledovnými opatreniami:

1. **Vypracovať jednotnú metodickú príručku alebo manuál s praktickými ukážkami deeskalačných techník**, ktoré budú pre CDR záväzným orientačným rámcom pri tvorbe a aplikácii interných predpisov.
2. **Zabezpečiť praktické školenia a workshopy**, kde si zamestnanci CDR môžu techniky aktívne nacvičiť, napr. formou modelových situácií, videoukážok alebo simulácií. Tieto školenia by mali nadväzovať na obsah programov CDR a reagovať na konkrétne potreby z praxe.
3. **Zintenzívniť odborné supervízie so zameraním na použitie deeskalačných techník** a umožniť CDR pravidelnú konzultáciu s externými odborníkmi v tejto oblasti.
4. **Zriadiť platformu na zdieľanie dobrej praxe medzi CDR**, napr. formou pravidelných online stretnutí, diskusných fór alebo databázy príkladov účinného riešenia náročných situácií s deťmi.

Záver:

Hoci Centrá pre deti a rodinu formálne zapracovali postupy pri zvládaní afektívnych stavov detí do svojich programov, z praxe vyplýva, že **bez konkrétnych a zrozumiteľných návodov, ako ich efektívne používať, zostávajú tieto dokumenty nevyužité.** ÚPSVaR by preto mal prevziať **koordinujúcu a proaktívnu úlohu** s cieľom zabezpečiť, aby sa deklarované postupy stali skutočne funkčnou súčasťou každodennej práce zamestnancov v teréne.